HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

א"ר אלעזר הא דלא כר"ש בן אלעזר א)דתניא כלל אמר ר' שמעון בן אלעזר כל שאינו כשר להצניע ואין מצניעין כמוהו והוכשר לזה והצניעו ובא אחר והוציאו נתחייב זה במחשבה של זה: **מתני'** [א]המוציא תבן כמלא פי פרה עצה כמלא פי גמל עמיר כמלא פי טלה עשבים כמלא פי גדי עלי שום ועלי בצלים לחים כגרוגרת יבשים כמלא פי גדי ואין מצטרפין זה עם זה מפני שלא שוו בשיעוריהן: **גמ'** מאי עצה אמר רב יהודה תבן של מיני קטנית כי אתא רב דימי אמר המוציא תבן כמלא פי פרה לגמל ר' יוחנן אמר חייב ר"ש בן לקיש אמר פטור באורתא א"ר יוחנן הכי לצפרא הדר ביה אמר רב יוסף שפיר עבד דהדר דהא לא חזי לגמל א"ל אביי אדרבה כדמעיקרא מסתברא דהא חזי לפרה אלא כי אתא רבין אמר המוציא תבן כמלא פי פרה לגמל דכולי עלמא לא פליגי דחייב כי פליגי במוציא עצה כמלא פי פרה לפרה °ואיפכא איתמר ר' יוחנן אמר פטור ב)ריש לקיש אמר חייב ר' יוחנן אמר פטור אכילה על ידי הדחק לא שמה אכילה ג)ריש לקיש אמר [ב]חייב אכילה [ג]ע"י הדחק שמה אכילה: עמיר כמלא פי טלה: והתניא כגרוגרת אידי ואידי חד שיעורא הוא: עלי שום ועלי בצלים לחים כגרוגרת ויבשים כמלא פי הגדי ואין מצטרפין זה עם זה מפני שלא שוו בשיעוריהן: אמר ר' יוסי בר חנינא [ג]אין מצטרפין לחמור שבהן אבל מצטרפין לקל שבהן וכל דלא שוו בשיעורייהו מי מצטרפין והתנן ד) הבגד ג' על ג' והשק ד' על ד' והעור ה' על ה' מפץ ו' על ו' ה)ותני עלה הבגד והשק השק והעור העור והמפץ מצטרפין זה עם זה ואמר ר"ש מה טעם מפני שראויין ליטמא מושב טעמא דראויין ליטמא מושב אבל אין ראוי ליטמא מושב לא אמר רבא

ה"נ

א"ר אלעזר הא. דקתני מתניתין דאינו כשר להצניע והצניעו ו)אחר הוא מתחייב על הוצאתו וכל אדם פטורין דלא כר' שמעון בן אלעזר: **מתני' עצה.** מפרש בגמרא: **כמלא פי גמל.** נפיש שיעורא מפי פרה אבל כמלא פי פרה לא מיחייב דהא לא חזו לפרה: **עמיר.** קשין של שבלין: **פי טלה.** נפיש מפי גדי הלכך עמיר דלא חזי לגדי לא מיחייב כמלא פי גדי עד דאיכא מלא פי טלה אבל עשבים הואיל וחזו בין לטלה בין לגדי מיחייב אפי' כמלא פי גדי: **לחין.** הראויין לאדם כגרוגרת דזה שיעור לכל מאכל אדם לשבת אבל כמלא פי גדי לא דלחים לא חזו לגדי: **גמ' המוציא תבן כמלא פי פרה.** והוציאו להאכילו לגמל שפי גמל גדול מפי פרה: **דהא חזי לפי פרה.** הלכך שיעור חשוב הוא ולכל מי שיוציאנו לא פקע שיעוריה בהכי: **דחייב.** דהאיכא שיעורא דחזי לפרה הלכך כשר להצניע הוא ומצניעין כמוהו: **עצה.** לא חזיא לפרה אלא ע"י הדחק אלא לגמל הוא דחזי וזה הוציאו לפרה: **רבי יוחנן אמר פטור.** דהא לגמל דחזי ליה ליכא שיעורא ואי משום דלצורך פרה הוציאו ולגבה איכא שיעור אכילה ע"י הדחק לאו אכילה היא הלכך לא משערי' ליה בפרה: **אין מצטרפין לחמור שבהם.** מי ששיעורו גדול הוי קל ואינו מצטרף להשלים שיעורו של חמור דהא לא חשיב כי ההוא אבל החשוב משלים את הקל לכשיעור. תבן מצטרף עם עצה להשלים פי גמל ועצה אין מצטרף עם התבן להשלים מלא פי פרה: **מי מצטרפין.** אפילו להשלים חמור את הקל: **ג' על ג'.** לטומאת מדרס הזב ליעשות אב הטומאה: **הבגד והשק מצטרפין.** שהבגד משלים שיעור השק. שק עשוי מנוצה של עזים: **ואמר ר' שמעון מה טעם.** מצטרפין: **הואיל וראויין ליטמא מושב.** אם צירף משנים יחד לטלאי מרדעת של חמור כשיעורו לענין מושב הזב אם קלע משנים מהן ותקן טפח על טפח לישב עליו מיטמא ליה אב הטומאה במושב הזב דתניא (א) המקלע מכולן טפח על טפח טמא מושב ואמרינן טעמא בפ"ק דסוכה ז) הואיל וראוי לטלות על גבי חמור שאינו מקפיד אם הוא משני מינין:

הכא

שמצריך לקמן הצנעה היינו לאדם עשיר שאין דרכו להצניע[א] ומכל מקום פירוש מילתיה דר"ש צריך לפרש כמו שפירש כאן דאי מיירי במצניעין לאותו דבר עצמו שמפורש במשנה כמו שפירש התם אם כן כולהו הוה מצי למימר בכל שהוא בכדי שיפת קילור כדתנן בפ' המצניע (לקמן צ:) דלרפואה בכל שהוא ואתיא כר"ש מדלא קאמר התם בגמ' הא דלא כר"ש כי היכי דקאמר (דף צא.) הא דלא כר"ש בן אלעזר ומהתם נמי יש לדקדק דלר' שמעון סתם בני אדם שרגילין להצניעו מיחייבי אפי' לא הצניעו מדקתני המצניע לזרע כו'[ב] וכל אדם אין חייבין עליו אלא כשיעורו משמע[ג] בלא הצנעה וכר"ש נמי אתיא כדפי' ואין לפרש דבעשיר שאין דרכו להצניע לא מיחייב לר"ש אפי' בהצניעו דהא אמר בהמוציא יין בד"א במוציא אבל במצניע כל שהוא ר"ש אומר בד"א במצניע כו' ומפרש מצניע דרבנן בתלמיד שאמר לו כו' דבר שאינו חשוב לכל אי אצנעיה רביה אין אי לא לא ודומיא דהכי נראה דהוי מצניע דר"ש [ד]דתליא מילתא באותו שהצניעו היינו בעשיר קשה לרשב"א דמהאי טעמא דקאמר הכא מתני' דלא כר"ש משום דמתני' סתמא קתני דחייב משמע שכל בני אדם חייבין עליו אפי' אותן שאין חשוב להן שיעור זה מהאי טעמא נמי הוה ליה למימר בההיא דפרק המצניע דהויא דלא כר"ש ושמא י"ל דהכא דנקט לפרושי הוה ליה לפרושי טפי: **אכילה ע"י הדחק לא שמה אכילה.** והא דאמר[ה] בפ' כיצד הרגל (ב"ק דף יט.) אכילה ע"י הדחק שמה אכילה[ו] ה"מ לענין ניזקין דלא חשבינן ליה משונה[ז] אבל לאחשובה לענין שבת לא חשיבא אכילה[ח]: **אידי ואידי חד שיעורא הוא.** והא דנקט במתני' כמלא פי טלה ולא נקט כגרוגרת לאשמעי' [ט]דמשום אכילת טלה נתנו בו חכמים שיעור זה דאי נקט כגרוגרת לא הוה ידעינן למה נתנו בו חכמים שיעור זה[י]: **מפני שלא שוו בשיעוריהם.** אבל אותם ששוו כגון עמיר ועלי שום ועלי בצלים לחים מצטרפין וכן חמור לקל כגון תבן לעצה למלא פי גמל ואפי' לא יהא תבן ראוי לגמל שמא אגב העצה הוא ראוי: **הבגד והשק והעור כו'.** דוקא[יא] בכה"ג הבגד והשק והעור[יב] אבל הבגד והעור והשק והמפץ אין מצטרפין שאין ראויין להתחבר יחד והמחברן בטלה דעתו ואין טמאים מדרס. ר"י: **ואמר ר"ש מה טעם כו'.** תימה לר"י דמה צריך להאי טעמא דהא כיון דמצטרפין זה עם זה א"כ ראוי לחברן וחזו למדרס[יג] וכיון דחזו למדרס פשיטא דמצטרפין לטומאת מדרס דהא אפי' כופת שאור שיחדה לישיבה טמאה מדרס כדאמרינן בהעור והרוטב (חולין קכט.) והכא בטומאת מדרס איירי מדקאמר הבגד שלשה על שלשה דלענין טומאת מת אפי' ג' על ג'[יד] כדפרישית לעיל ואור"י דודאי הא דקתני הבגד שלשה על שלשה לא איירי אלא למדרס אבל סיפא דשק ועור ומפץ איירי נמי בטומאת מת והכי איתא[טו] במסכת כלים בפכ"ז (מ"ב) הבגד שלשה על שלשה [למדרס ומשום ג' על ג'] לטומאת מת השק ד' על ד' העור ה' על ה' המפץ ו' על ו' שוו בין למדרס בין לטמא מת אלא שהש"ס מביאה בקוצר כמו שרגיל בכמה מקומות ועל טומאת מת קאמר[טז] מה טעם מצטרפין[יז] בשלא יחדו למדרס[יח] ולא צריך האי טעמא אצירוף דעור ומפץ °דמפץ לא מטמא במת אלא כשטמא בזב דהיינו כשיחדו למדרס ומק"ו דפכין קטנים כדאמרינן בפ' ר' עקיבא (לקמן פד:): **הואיל וראויין ליטמא מושב.** פי' בקונטרס אם קיצע משנים וצירף יחד לטלאי מרדעת החמור והיא דהמקצע מכולם טפח על טפח דמעילה היינו שבין כולם יש טפח ואין נראה לר"י דמה צריך להביא ראיה שראויין להצטרף[יט] בלאו טעמא דמושב נמי שמעינן ממתני' דהכא שראויין להצטרף יחד באותו סדר כמו ששנויים בגד לשק ושק לעור ועור למפץ דדוקא נקט לפי שאלו ראויין להצטרף יחד[כ] ונראה לר"י כמו שפי' ריב"א [כא]דהואיל וראויין ליטמא מושב היינו הואיל ושוו שיעוריהן לענין מושב וכמו שפירש בקונטרס בפ"ק דסוכה (דף יז:) דהמקצע מכולן היינו מאיזה מהן שיקצע[כב] יהא טמא[כג] ואע"ג שכאן אין שיעורן שוה מצטרפין הואיל ולענין מושב שיעורן שוה והא דקאמר[כד] ה"נ חזו לדוגמא היינו נמי[כה] דשיעורן שוה לדוגמא[כו] כדתנן בפרק המצניע (צ.) דלדוגמא כל שהוא הלכך מצטרפין אפי' לענין דבר דלא שוו שיעורייהו וה"ה דהוי מצי למינקט הכא וזרע ולרפואה דהוו נמי בכל שהוא אלא דלא כל דברים שייך בהו זרע ורפואה אבל דוגמא שייכא בכל דבר והא דקאמר בסוכה המקצע מכולן כו' הואיל וראוי לטלות על גבי חמורו לשון הואיל וראוי לאו דווקא דלדוקא אם עשה מהן טלאי ויחדן לכך טמא בטפח על טפח וכן מצינו לקמן בפ' א"ר עקיבא (דף צ.) הואיל וראויין למתק הקדרה דהוה ליה למימר הואיל וממתקין דהא מיירי שנפלו לתוך הקדרה. ר"י: **תוספתא** ח) המקצע למשכב אין פחות משלשה על שלשה למושב טפח ולמעמד כל שהוא[כז]:

חמשת

מסורת הש"ס

א) לקמן צא. זבחים מז, ב) [המגיד משנה העתיק רבי אושעיא אמר חייב וכו' ופסק הרמב"ם כרבי אושעיא שהלכ' כמותו לגבי ר' יוחנן עכ"ל], ג) ב"ק יט: ועע"ש קי., ד) לקמן עט. סוכה יז: כלים פכ"ז מ"ב, ה) מעילה יח., ו) נ"ל אחד, ז) [דף יז:], ח) כלים ב"ב פ"ב,

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הואיל וכו' דתניא. נ"ב במעילה ס"פ קדשי המזבח דף יח:

◆

גליון הש"ס

גמ' ואיפכא איתמר. כעין זה נדה דף כד ע"א: שם ר"ל אמר חייב. במגיד משנה פי"ח הלכה ג מהלכות שבת הגירסא ר' אושעיא: תום' ד"ה ואמר ר"ש וכו' דמפץ לא מטמא במת. עי' פכ"ד מ"י דכלים ובר"ש שם:

◆

רבינו חננאל

ור' שמעון בן אלעזר מחמיר מדבריהם דקאמר כל שאינו כשר להצניע ואין מצניעין כמוהו והוכשר לזה והצניעו, ובא אחד והוציאו נתחייב המוציאו ממחשבת המצניעו, ואע"פ שאינו כשר להצניעו ואין מצניעין כמוהו חייב עליו. ורבנן אמרי אינו חייב בפחות מכשיעור אלא המצניעו. תמו הכללות ובאנו לפרש שיעורי ההוצאה. המוציא תבן כמלוא פי פרה. עצה, [שהוא] תבן הקטניות וקשה ממנו, שיעורו כמלוא פי גמל. עמיר כמלוא פי טלה. עשבים כמלוא פי גדי. לענין המוציא תבן כמלוא פי פרה לגמל, הלכה כו"ע לא פליגי דחייב שזה הוא שיעור הוצאתו, ולא איכפת לן [אי] לגמל נתכוין להוציאו או לפרה, אלא כי פליגי ר' יוחנן ור' אושעיה במוציא עצה כמלוא פי פרה לפרה. ועיקר הדבר שאין העצה מאכל פרה, ואין שיעור כמלוא פי פרה אלא כמלוא פי גמל שהוא יתר ממלוא פי פרה. ועכשיו שנתכוון לפרה איפליגו, ר' אושעיה סבר אכילה ע"י הדחק שמה אכילה, אע"פ שאין פרה אוכלת אותו כדרכה, אלא כיון שאוכלת אותו ע"י הדחק וישנו מלא פיה והוציאו לה חייב עליו. (ור') [ור"י] סבר אכילה שע"י הדחק לאו שמה אכילה וד"ה פטור. [ו]לעניין הא דתנן אין מצטרפין זה עם זה מפני שלא שוו בשיעוריהן, א"ר יוסי בר' חנינא אין מצטרפין לחמור שבהן אבל מצטרפין לקל שבהן. אם הוציא עמיר ועשבים, אם יש בין שניהן כמלוא פי טלה מצטרפין, כי החמור משלים לקל וחייב, אבל אם אין בהן כמלוא פי טלה, אע"פ שיש בהן כמלוא פי הגדי, פטור שאין מצטרפין, כי אין הקל משלים לחמור. וכן עשבים משלימין לתבן ואין התבן משלים לעשבים. ומקשינן היאך תאמר בהני דלא שוו בשיעוריהן להדדי דמצטרפין, והלא הבגד והשק והעור לענין טומאה שלא שוו שיעוריהן, אע"ג דתנן הבגד והשק מצטרפין, והשק והעור מצטרפין, והעור והמפץ מצטרפין, דקתני סיפא א"ר שמעון מה טעם הואיל וראויין ליטמא מושב, דייקת מיניה טעמא דראויין ליטמא מושב, הא אי לא הוו ראויין ליטמא מושב לא הוו מצטרפין משום שלא שוו בשיעוריהן להדדי, וא"כ היכי קאמר ר' יוסי בר' חנינא מצטרפין לקל שבהן, והכין הוה ראוי שלא יצטרפו כל עיקר.

עין משפט נר מצוה

עב א ב מיי' פי"ח מהל' שבת הל' ג:

ג [מיי' שם]:

◆

מוסף תוספות

א. [אבל] דסתם בני אדם ששיעור זה חשוב להם לא בעי הצנעה. תוס' הרא"ש להלן עז. ב. והוציאו בשבת חייב בכל שהוא. תוס' הרא"ש להלן עז. ג. דסתם בני אדם מחייב. תוס' הרא"ש להלן עז. ד. אלמא. תוס' הרא"ש להלן עז. ה. גבי נזק דשן. ריטב"א. ו. לשלם נזק שלם. ריטב"א. ז. דלא הוי תולדה דקרן אלא דבר שהוא משונה לגמרי. ריטב"א. ח. דמלאכת מחשבת בעינן. תוס' הרא"ש. ט. דחשיבותו לאו משום דהוי מאכל אדם דהא לא חזי ליה. ריטב"א. י. ותנא ברא פריש לן דפי טלה שיעורו בגרוגרת. ריטב"א. יא. נקט זוגי זוגי. ריטב"א. יב. מצטרפים כדאמרן מפני שרגילות לצרפם פעמים. ריטב"א. יג. דאי לא הוה חזו לא הוה מצטרפי. תוס' הרא"ש. יד. סגי. ריטב"א. טו. בהדיא. ריטב"א. טז. שיעור דברייתא, וכו' והיינו דצריך [ר' שמעון. ריטב"א] לפרש. תוס' הרא"ש. יז. לטומאת מת. תוס' הרא"ש. יח. דאילו בייחוד הא טמאה במדרס וכל הטמא במדרס מטמא טמא מת. ריטב"א. ומשני הואיל וראויין לטמא מושב. תוס' הרא"ש. יט. הואיל וראויין לטמא מושב. תוס' הרא"ש. כ. למדרס. תוס' הרא"ש. כא. דהכא ה"ק מה טעם מצטרפים לטומאת מת מיהת כיון שאינם שוים בשיעוריהם שהרי כיון שאין כאן לא שיעור בגד ולא שיעור שק אין כאן לא שם בגד ולא שם שק, ופריש טעמא. ריטב"א. כב. שאם קצע מכולם ביחד או מאחד מהם לבדו טפח על טפח לטלאי של מרדעת. ריטב"א. כג. מדרס, דבהכי חשיב התם ובזה כולם שוים באותו שיעור. תוס' הרא"ש. כד. הכא טעמא דראויים ליטמא מושב בשום מקום בשיעור שוה הא לאו הכי לא, וא"כ הני דמתניתין במאי שוו בשיעוריהם כי היכי דליצטרפו הכא במאי דלא שוו, ופרקינן. ריטב"א. כה. ה"ק הואיל. תוס' הרא"ש. כו. להתחייב על כל אחד מהם בכל שהוא. ריטב"א. כז. ואותו מעמד היינו אחיזה דמעילה, והתם מפרש מאי לאחיזה אמר ריש לקיש שכן עומד ונוולא, במתניתא תנא הואיל וראוי לקוצצי תאנים ופירש בערוך ראוי אותו משהו לאורגים כשהן מחליקין את המטות של אריגה בסובין או בשום דבר כדי לחזק כורך משהו בגד על אצבע ומחליק את הטוי ואותו סמרטוט שעל אצבעו משמר אצבעו שאין החוט מחתכו ואותו שכורך באצבעו קרוי נוולא וראוי נמי לקוצצי תאנים אותן שמבקעין את התאנים ומולחין אותן כורכין משהו על אצבען שלא ידבק בשומן התאנים. תוס' סוכה יז: [ועי' מהר"ס].